Overzicht van Toetsen en Testen Preventieve Dyslexiezorg

Verplichte toetsen voor alle meetmomenten	
Lezen	Letterbenoemtaak NKD EMT (2019) Klepel-R 2 minuten versie / Klepel-R 1 minuut versie DMT AVI
Spellen	Schoolvaardigheidstoets Spelling Kwalitatieve analyse spelling
Leerlingen startend in groep 2	Beginnende geletterdheid • Screeningsinstrument beginnende geletterdheid • Toetsen beginnende geletterdheid Toetsen Protocol Preventie van leesproblemen, groep 1 en 2
Bouw! logboekgegevens	Portal Bouw!: voortgang-proces-toetsresultaten
Attitude en beleving	10-puntsschaal (werkwijze, last, leesplezier, motivatie, eigen inbreng)
Additionele toetsen voor alle meetmomenten (afgestemd op de specifieke problematiek van de leerling)	
DTLAS	Alle deeltoetsen
Extra toetsen voor eindmeting (verklarend/onderbouwing vermoeden van dyslexie)	
Fonemische Analyse Test (FAT)	Foneemweglating en Foneemverwisseling
Continue Benoemen & Woord Lezen (CB&WL)	Kleuren, cijfers, plaatjes, letters, alfanumeriek, (niet) alfanumeriek

Toelichting toetsen

De keuze voor deze toetsen is door de ontwikkelaars van het *PD-leerlingentraject* gemaakt en gaandeweg beproefd en bijgesteld. Het betreft valide en betrouwbare toetsen die zicht bieden op de onderscheiden lees- en spellingvaardigheden. De toetsen zijn gangbaar in zowel onderwijs als zorg. Het begin- en eindmeetmoment van het *PD-leerlingentraject* loopt parallel aan de LVS-hoofdmetingen op school. Omdat de toetsmomenten dicht bij elkaar liggen, is erop toegezien dat de verschillende versies van de toets worden gebruikt.

De logboekdata van Bouw! worden bij de tussenevaluatie en de eindevaluatie meegenomen. Indien een PD-leerling al met Bouw! werkte voor de start van het PD-traject, worden deze gegevens ook al bij de beginmeting meegenomen. Het betreft data over de voortgang en het procesverloop van Bouw! en over de door de leerling behaalde resultaten op toetsen. Deze gegevens worden gedownload uit de Bouw!-portal. Afgesproken is wie ervoor zorgt dat de gegevens tijdens de PD-evaluaties aanwezig zijn. Meestal wordt dit verzorgd door de Bouw!-coördinator van de school, maar dit kan anders geregeld zijn.

Drie meetmomenten PD-leerlingentraject

- Beginmeting (BM): toetsgegevens vermeld in het door de school aangeleverde leerlingendossier met aanvullende toetsen afgenomen door de behandelaar
- Tussenmeting (TM): toetsen – in onderlinge afstemming – door de school en behandelaar afgenomen en verzameld
- Eindmeting (EM): idem als tussenmeting met additioneel een aantal verklarende toetsen, afgenomen door de behandelaar

De behandelaar en de ib'er van de school zijn ervoor verantwoordelijk dat alle gegevens (ook de Bouw!-data) tijdens de evaluatiebesprekingen aanwezig zijn.

Toetsresultaten preventieve dyslexiezorg

Naam leerling	
Groep	
School en leerkracht(en)	
Ouders/verzorgers	
Behandelaar	
Hoofd/regiebehandelaar	

Meetmoment	**Datum**	**Uitgevoerd door behandelaar en school**
Beginmeting (BM)		
Tussenmeting (TM)		
Eindmeting (EM)		

Verplichte toetsen voor alle meetmomenten

Technisch lezen

Technisch lezen				
Letterbenoemtaak NKD		**BM**	**TM**	**EM**
Letters Benoemen	Tijd	sec	sec	sec
	Niveau A-E, 31 sec Drempelwaarde			
	Aantal goed			
	Niveau A-E Drempelwaarde 34			
EMT (2019)		**BM**	**TM**	**EM**
Aantal gelezen woorden				
Fout gelezen woorden				
Aantal goed gelezen woorden				
Standaardscore				

Klepel-R 2 minuten versie		**BM**	**TM**	**EM**
Aantal gelezen woorden				
Fout gelezen woorden				
Aantal goed gelezen woorden				
Standaardscore				
Klepel-R 1 minuut versie		**BM**	**TM**	**EM**
Aantal gelezen woorden				
Fout gelezen woorden				
Aantal goed gelezen woorden				
Standaardscore				
Standaardscore	**Percentiel**			
63>	≥ 91	☐ Zeer goed	☐ Zeer goed	☐ Zeer goed
57-62	75-90	☐ Goed	☐ Goed	☐ Goed
43-56	25-74	☐ Gemiddeld	☐ Gemiddeld	☐ Gemiddeld
41-42	17-24	☐ Laag Gemiddeld	☐ Laag Gemiddeld	☐ Laag Gemiddeld
38-40	11-16	☐ Beneden Gemiddeld	☐ Beneden Gemiddeld	☐ Beneden Gemiddeld
31-37	4-10	☐ Zwak	☐ Zwak	☐ Zwak
30 en <	≤ 3	☐ Zeer Zwak	☐ Zeer Zwak	☐ Zeer Zwak
Profiel				
EMT>10 punten Klepel-R		☐ Profiel 1 (DIS E>K)	☐ Profiel 1 (DIS E>K)	☐ Profiel 1 (DIS E>K)
Klepel-R > EMT >10 punten		☐ Profiel 2 (DIS K>E)	☐ Profiel 2 (DIS K>E)	☐ Profiel 2 (DIS K>E)
Verschil EMT/Klepel < 10 punten		☐ Profiel 3 (NONDIS)	☐ Profiel 3(NONDIS)	☐ Profiel 3 (NONDIS)
DMT		**BM**	**TM**	**EM**
C-versie 2018, zorgversie				
Kaart 1- ruwe score				
Kaart 1 - A-E-score				
Kaart 2 - ruwe score				
Kaart 2 - A-E-score				
Kaart 3 - ruwe score				
Kaart 3 - A-E-score				
Kaart 123 – ruwe score				
Kaart 123 – A-E-score				
Vaardigheidsscore DMT				

AVI C-Versie		BM	TM	EM
Lezen van teksten	M3			
	E3			
	M4			
	E4			
	M5			
	E5			
	M6			
	E6			
	M7			
	E7			
	Plus			
	B = beheerst – I = Instructie - F = Frustratie			

Spellen

Spellingvaardigheid				
SVT (2015) / PI dictee (2019)		**BM**	**TM**	**EM**
Schrijven van losse woorden	Versie			
	Blok			
	Ruwe score			
	DL			
	DLE			
	Niveau A-E			
	Percentielscore	(score 40-60 is gemiddeld)	(score 40-60 is gemiddeld)	(score 40-60 is gemiddeld)
	Vaardigheidsscore			

DL staat voor didactische leeftijd. De didactische leeftijd is het aantal maanden dat een leerling onderwijs heeft gevolgd, vanaf groep 3. Per jaar gaat het om tien maanden. Een leerling heeft aan het einde van groep 4 dus een didactische leeftijd van 20.

DLE staat voor is het didactische leeftijdsequivalent. Dat is het werkelijke niveau dat de leerling heeft. Als een leerling aan het einde van groep 4 een DLE van 16 heeft, dan is er dus 4 maanden achterstand. Bij een DLE van 24 betekent 4 maanden voorsprong.

Kwalitatieve analyse spelling

Beginmeting (BM)

Procesanalyse: foutenanalyse & strategieonderzoek *(samenvatting van foutenprofiel en strategieprofiel)*

Correct woord	Fout tegen klankzuivere tekenklankkoppeling	Regelfout	Inprentfout

Spellingstrategie: voorkeur/te ontwikkelen

Tussenmeting (TM)

Procesanalyse: foutenanalyse & strategieonderzoek *(samenvatting van foutenprofiel en strategieprofiel)*

Correct woord	Fout tegen klankzuivere klanktekenkoppeling	Regelfout	Inprentfout

Spellingstrategie: voorkeur/te ontwikkelen

Eindmeting (EM)

Procesanalyse: foutenanalyse & strategieonderzoek *(samenvatting van foutenprofiel en strategieprofiel)*

Correct woord	Fout tegen klankzuivere tekenklankkoppeling	Regelfout	Inprentfout

Spellingstrategie: voorkeur/te ontwikkelen

Leerlingen die in groep 2 starten met het PD-traject

Beginnende geletterdheid			
Screeningsinstrument beginnende geletterdheid (CITO)	**BM**	**TM1**	**EM**
Toets fonologisch bewustzijn (inzicht in de klankstructuur van de gesproken taal: rijm, identificatie van beginfoneem, synthese, deletie)			
Toets receptieve letterkennis			
Toets productieve letterkennis			
Toetsen beginnende geletterdheid (CPS)	**BM**	**TM1**	**EM**
Rijmtoets			
Woordenschattoets 1 en 2			
Letterkennistoets			
Analysetoets			
Synthesetoets 1, 2 en 3			
Benoemsnelheid Cijfers en letters			

Toetsen Protocol Preventie van leesproblemen, groep 1 en 2				
		BM	**TM**	**EM**
Auditieve analyse	Ruwe score			
10 woorden, max. 20 punten	Direct goed			
	Simultaan goed			
	Fout			
Auditieve synthese	Ruwe score			
10 woorden, max. 10 punten	Direct goed			
	Fout			
	Januari groep 2 ≥7 Juni groep 2 ≥ 9	-	-	-

		BM	TM	EM
Letters benoemen	Ruwe score			
25 letters s/o/k/i/p/aa/r/m/z/t/ e/h/v/l/u/uu/g/w/b/ a/j/f/oo/n/ee S/O/K/I/P/AA/R/ M/Z/T/E/H/V/L/U/ UU/G/W/B/A/J/F/ OO/N/EE	Kleine letter			
	Kent deze letters nog niet			
	Hoofdletter			
	Kent deze letters nog niet			
	Januari groep 2 ≥6 Juni groep 2 ≥ 12	-	-	-
Kleuren benoemen	Tijd	sec.	sec.	sec.
20-25 seconden gemiddeld ≥ 30 seconden is signaal	≥ 30 seconden	-	-	-
Spontane spelling	Ruwe score			
5 woorden, max 25 punten				
	Schrijfkrabbels/ tekeningen			
	Letterreeksen zonder relatie klankstructuur			
	Semi-fonetisch/ Enkele letters correct			
	Fonetisch/ Conventioneel			

NB: keuze maken uit deze of andere geschikte toetsen voor beginnende geletterdheid.

Logboekdata Bouw! *(Kopiëren logboekdata uit Bouw!-portal)*	
Gegevens voortgang en procesverloop	Aantal lessen per week/maand, aantal sessies per week/maand, aantal lessen per sessie, oefentijd per les/sessie. Waar: school - thuis
Toetsgegevens leerling	Instaptoets – bouwdeeltoetsen – eindtoets: percentage goed, reactietijd, foutenanalyse

Attitude en beleving

Tijdens alle meetmomenten wordt de attitude en beleving (verzameltermen voor alle leerlingkenmerken die het lees- en spellingproces kunnen beïnvloeden) besproken. Daartoe is een aantal vragen (met 10-puntsschaal) ontwikkeld. Per meetmoment wordt genoteerd hoe de leerling zich zelf inschat en wat de leerling zich voorneemt om de volgende keer een punt hoger te komen. Ook wordt genoteerd hoe de leerling daarmee geholpen kan worden en wie daarbij aan zet zijn.

Attitude en beleving: 10-puntsschaal	**BM**	**TM**	**EM**
Vraag 1: Mening over preventieve werkwijze (in klas en Bouw!)			
Vraag 2: Mate van last			
Vraag 3: Plezier in lezen en schrijven			
Vraag 4: Mate van eigen inzet			
Vraag 5: Kennis over mogelijke eigen inbreng			
Wat heeft de leerling zich voorgenomen om zelf aan te werken? Welke hulp is daarbij nodig? (in steekwoorden)			

Additionele toetsen voor alle meetmomenten

Indien aangewezen en passend bij de specifieke problematiek van de leerling worden additionele toetsen afgenomen.

DTLAS				
Visusynt		**BM**	**TM**	**EM**
1	Ruwe score			
Drempelwaarde direct goed: 30	sec			
Drempelwaarde tijd: 33 sec.	DLE			
	Referentiescore 36	Behaald:	Behaald:	Behaald:
2A	Ruwe score			
Drempelwaarde direct goed: 30 *Drempelwaarde tijd: 40 sec.*	sec			
	DLE			
	Referentiescore 36	Behaald:	Behaald:	Behaald:
2B	Ruwe score			
Drempelwaarde direct goed: 30 *Drempelwaarde tijd: 45 sec.*	sec			
	DLE			
	Referentiescore 36	Behaald:	Behaald:	Behaald:

Visant *(Indien van toepassing)*		**BM**	**TM**	**EM**
	Ruwe score			
	DLE			
	Drempelwaarde 6	Behaald:	Behaald:	Behaald:

Visdist *(Indien van toepassing)*		**BM**	**TM**	**EM**
	Ruwe score			
	Drempelwaarde 19	Behaald:	Behaald:	Behaald:

	Ruwe score			
	Drempelwaarde 12	Behaald:	Behaald:	Behaald:
	DLE			

Ruwe score	Ruwe score			
	Drempelwaarde 12	Behaald:	Behaald:	Behaald:
	DLE			

	Ruwe score			
	Drempelwaarde 14	Behaald:	Behaald:	Behaald:
	Ruwe score			
	Drempelwaarde 6	Behaald:	Behaald:	Behaald:

Letterdictee *(Indien van toepassing)*		**BM**	**TM**	**EM**
Klank-teken koppeling	Fouten			
	Ruwe score			
	Drempelwaarde 33	Behaald:	Behaald:	Behaald:
	DLE			

Verklarende toetsen eindmeting

Voor de eindmeting worden dezelfde toetsen afgenomen als voor de begin- en tussenmeting met als **aanvulling** toetsen die - met een bepaalde mate van waarschijnlijkheid - een mogelijke verklaring kunnen bieden voor de ernst en hardnekkigheid van de lees- en spellingproblemen en daarmee het vermoeden van dyslexie nadrukkelijker kunnen onderbouwen.

Fonemische Analyse Test (FAT)		Eindevaluatie	Continue Benoemen & Woord Lezen (CB&WL)		Eindevaluatie
Foneem Weglating	Ruwe score		Kleuren	Ruwe score	
				Standaardscore	
	Aantal Tijdpenalty's		Cijfers	Ruwe score	
				Standaardscore	
	T-score		Plaatjes	Ruwe score	
				Standaardscore	
Foneem Verwisseling	Ruwe score		Letters	Ruwe score	
				Standaardscore	
	Aantal Tijdpenalty's		Alfanumeriek	Ruwe score	
				Standaardscore	
	T-score		Niet- Alfanumeriek	Ruwe score	
				Standaardscore	
FAT-R-index	T-score				

NB: Hier zijn varianten mogelijk: o.a.:

- 3DM-Dyslexie: leestaak, spellingtaak, foneemdeletietaak, letter-klank identificatietaak, letter-klank discriminatietaak, benoemtaak, geheugenspantaak klanken en syllabes, controletaken (geheugenspantaak non-verbaal; taak basisreactietijd)
- CELF-4-NL: Fonologisch bewustzijn, cijferreeksen, reeksen opsommen
- DST: klankdeletie, klankverwisseling
- DTLAS (zie hiervoor)

Tot slot

Vergelijkbare toetsen die dezelfde vaardigheden meten, zijn – in professionele afweging – uiteraard ook in te zetten. Het gaat erom dat de metingen betrouwbare en valide resultaten laten zien om de effecten van het *PD-leerlingentraject* te meten en tevens een basis vormen voor controleerbare beslissingen met betrekking tot het vervolgtraject.

De toetsen zijn dusdanig bekend dat de bronnen/uitgevers hier niet zijn genoemd. Het verdient aanbeveling om – alvorens deze toetsen in te zetten – na te gaan of er inmiddels actuelere versies van verschenen zijn. De PD-ontwikkelaars dragen geen verantwoordelijkheid voor eventuele onjuistheden of omissies in het overzicht.